

Jouko Kauranne

ALAKANSAKOULU-LEHTI ALAKANSAKOULUN OPETUSSUUNNITELMAA KOSKEVAN KESKUSTELUN KEHITTÄJÄNÄ

Alakansakoulu-lehti, joka ilmestyi vuodesta 1925 vuoteen 1945, muodostaa mielenkiintoisen vaiheen Suomen koululaitoksen historiassa. Lehti on itse osoituksena alkuopetuksen itsenäisimmästä kaudesta ja lehden alakansakoulun opetussuunnitelmaa koskevat keskustelut edustivat aikanaan moderneinta pedagogiikkaa maassamme. Näin jälkikäteen voimme todeta, että Alakansakoulu-lehden ajama opetussuunnitelmiin eheyttämisperiaate on nykyisin nousenassa myös alkuopetusta ylempille kouluasteille.

1. TAUSTAA

Kaksivuotisia alakansakouluja oli Suomessa ennen maamme itsenäisyyttä suhteellisen vähän. Ensimmäinen kansakouluasetus ei niitä maaseudulle vaatinut ja alkuopetusta antoivat kotien ohella lähinnä lyhytkestoiset kirkolliset koulut. Mikael Soinisen johtaman, v. 1912 perustetun opetussuunnitelmakomitean julkaisessa välimietintö "Suuntaviivat" keskittyi v. 1915 kohentamaan ennen muuta alkuopetuksen opetussuunnitelmaa, jonka uudistamisesta se piti tärkeimpänä saamastaan tehtäväalueesta. Lähes sama painotus toistui lopullisessa mietinnössä v. 1924. Alkuopetusta koskevan mietinnön osan oli laatinut pääasiassa komitean jäsen lehtori Kaarle Oksala, mutta sen sisällöstä komiteassa oltiin yleisopetusta koskevaa osaa lukuunottamatta verrattain yksimielisiä, kuten väitöskirjassani olen voinut osoittaa.

Alakansakoulujen tarpeellisuudesta, jotka Gygnaeus oli varojen puutteen takia joutunut poistamaan ensimmäisestä kansakouluasetuksesta, alettiin itsenäisyyden alkaessa olla sangen yksimielisiä. Silloin perustettiin näet suomenkieliset alakansakouluseminaarit Suistamolalle, Hämeenlinnaan ja Tornioon sekä ruotsinkielinen Vaasaan. Näiden seminaarien työntekijöiksi valittiin vireitä henkilöitä, joiden kiinnostuksen pääkohde tuli olemaan alakansakouluikäisten pedagogiikka. Niistä valmistui alakansakouluikäisten opetukseen erikoistuneita opettajia, jotka halusii-

vat kehittää juuri tätä kouluastetta.

Alkuopetuksen parissa työskentelevien opettajien äänenkannattajana oli toiminut vv. 1905-17 Alempi kansanopetus -niminen lehti, joka eli vielä vuodet 1918-24 Alkuopetus-nimisenä sulautuakseen sen jälkeen Kansakoululehteen. Kun tämä uutinen kuultiin Hämeenlinnan alakansakouluseminaarin opettajainhuoneessa, syntyi spontaanisti ajatus, että perustetaan lehdelle jatkaja. Muis- tellessaan viimeisessä Alakansakoulu-lehdessä tuota tilannetta päätoimittaja Aukusti Salo sanoo vieläkin ihmetelleensä sitä optimistisuutta, jota uuden lehden perustaminen merkitsi ilman alkupääomaa. Alakansakoulu-lehteä toimitettiin monenlaisten vaikeuksien seuraamana kaksi ensimmäistä vuotta, kunnes Välistus otti vastatakseen kustannuspuolesta ja toimittajat saattoivat keskittyä lehden sisältöön.

Kun Alakansakoulu-lehden edeltäjiä toimittivat lähinnä vanhemman alkuopetuksen ja kirkollisten koulujen edustajat, siirtyi vastuu uuden lehden sisällöstä ennen muuta Hämeenlinnan alakansakouluseminaarin opettajien ja laitoksen johtajan Aukusti Salon harteille, joka oli ollut jo Alkuopetus-lehdenkin toimituksessa. Samalla kun toimitusvastuu tuli uuden kunnallisen alakansakoulun edustajille, lehden sisältö alkoi luonnollisesti seurata nuorempien alakansakoulupedagogien viitoittamia linjoja. Tosin uusi lehti kutsui lukijoikseen myös kirkollisten alkukoulujen opettajat, mutta samaa toivoi luonnollisesti Kansakoulu lehti, joka sulatti itseensä vanhan Alkuopetus-lehden ja käytti vuonna 1925 nimenäänkin Kansakoulu ja alkuopetus -yhdistelmä- termiä. Ilmeisesti tuoreempi ja alakansakouluun erikoistunut Alakansakoulu-lehti voitti tilaajikseen useimmat alkuopetuksen edustajat niin, että Kansakoulun lehti rapisti alkuopetus-osan pois nimestään seuraavana vuonna.

Alakansakoulu-lehti vahvistui myös sisällöllisesti seuraavina vuosina avustajakunnan kasvaessa. Sotavuodet taas köyhdyttivät lehteä sekä taloudellisesti että sisällöllisesti. Varsinkin opetussuunnitelman kehittämistä koskevat artikkelit vähentyivät voimakkaasti. Kun sotien jälkeen ruvettiin yhdistämään ja muuttamaan alakansakouluseminareja yläkansakouluseminareiksi ja tuottamaan yksinomaan kansakoulunopettajia, alentui lehden päätoimittajalla ja kustantajalla motivaatio niin, että lehden

ilmestyminen päätettiin lopettaa vuoden 1945 lopussa.

Kun tarkastelemme vuosi vuodelta edeten Alakansakoulu-lehden opetussuunnitelmaa koskevia kirjoituksia, voimme jakaa lehden pohjasävelen neljään kauteen, joita seuraavassa on tarkoitus yksityiskohtaisemmin tarkastella. Oli luonnollista, että lehden ensimmäisinä vuosina (1925-29), kun maassamme oli tuore opetussuunnitelmalomitean mietintö, lehti puolsi kannanotoissaan tämän sisältämää modernia alakansakoulun opetussuunnitelmaa. Saatuaan tietoja ulkomaiden alkuopetuspedagogiikasta ja sovellettuaan em. komitean suosituksia harjoituskouluissa ym. alakouluissa lehden toimittajat alkoivat vuosina 1930-34 valmistaa maaperää päätoimittajansa nimiin tulevaa kokonaisopetussuunnitelmaa silmällä pitäen. Tämän ilmestyttyä v. 1935 Alakansakoulu-lehdessä pyrittiin varmistamaan sanotun suunnitelman ja siihen liittyvien oppikirjojen leviäminen, jos mahdollista, kaikkiin maamme alakansakouluihin. Tätä kolmatta kautta kesti vuodet 1935-39. Sotavuodet 1940-45 muodostivat lehden opetussuunnitelmakeskustelussa neljännen kauden, jolle olivat tyypillisiä leimaa antavana periaatteelliset keskustelut etiikasta, isänmaallisuudesta ja ruumiillisesta kasvatuksesta.

Alakansakoulu-lehden pohjasävelet opetussuunnitelmakeskustelussa löytyvät parhaiten poimimalla vuosittain tai lähivuositain lehden merkittävimmät opetussuunnitelmaa käsittelevät kirjoitukset ja merkitsenällä rinnalle samoihin aikoihin sattuneet merkittävät alakansakoulun opetussuunnitelmaa koskevat tapahtumat. Tällaisia olivat esimerkiksi koululakien tai muiden opetussuunnitelmaa koskevien määräysten muutokset. Niitä olivat po. teemaa koskevat julkaisut, muiden pedagogisten, sekä kotimaisten että ulkomaisten, lehtien asiaa koskevat artikkelit, kansakoulujen tarkastajien ja opettajien kokousten alakoulun opetussuunnitelmaa koskevat pöytäkirjat jne. Tällaisella vertailulla saamme tietoja, mistä Alakansakoululehti on saanut vaikutteita ja mihin suuntiin se puolestaan on vaikuttanut. Historiallisella vertailevalla tutkimuksella ei ole mahdollisuuksia eikä ehkä tarvettakaan pyrkiä mittaamaan esim. prosentuaalisesti, miten paljon mikin taho on lehdelle antanut minkilaisia vaikutteita ja miten voimakkaasti lehti puolestaan on esim. kentän työhön vaikuttanut. Riittää, kun voimme todeta todistusvoimaisesti tärkeimmät vaikuttajat ja tärkeimmät vaikutuskohteet, jolloin ei tule esitettyksi "epäiltävän tarkkoja" mittaustuloksia.

2. OPETUSSUUNNITELMAKOMITEAN SEURAAMISKAUSI (1925-29)

Ensimmäisen kauden tyypillistä opetussuunnitelmallista keskustelua edustivat mm. seuraavat Alakansakoulun artikkelit ja kirjoitukset. Esimerkiksi v. 1925 päätoimittaja käsitteli alakansakoulun opetussuunnitelman uudistusta ja Kaarle Oksalan ajatuksia (s.99) ja oppilaan toiminnan periaatetta alkuopetuksessa (128) ja selosti opetussuunnitelmakomitean mietintöä (161). Lehti alkoi julkaista myös opetussuunnitelmakomitean ympäristöopetuksen aiheiksi ehdottamia viikkosuunnitelmia. Niiden laatijoina esiintyivät Bertta Vällä ja eräät muut Hämeenlinnan seminaarin opettajat, erikoinen Siiri Lampén (myöhemmin Lameri), jonka erikoisalana oli ympäristöoppiin liittyvä askartelu ja käsityöt. Suistamon seminaarin johtaja J.K.Santala kirjoitti luonnon vaalimisesta ja tarkastaja K.V.Jussila kuvista ainekirjoituksen havaintopohjana (306). Verrattaessa näiden artikkeleiden sisältöä opetussuunnitelmakomitean ehdotuksiin ovat yhtäläisyydet ilmeisiä eikä sitä salata artikkeleissakaan.

Seuraavina vuosina jatkui opetussuunnitelmakomitean ehdotusten puntarointi ja käytäntöön soveltamista koskevat kirjoitukset. Vällä jatkoi viikkosuunnitelmien esittelyä ja rinnasti komitean suosituksen mukaan aiheet kulloinkin meneillä olevaan vuodenaikaan ja lasten elämästä poimittuihin toimintoihin. V.1927 Akseli Salokannel laati Alakansakoululehteen kolme artikkelia otsikolla "Takaisin Cygnaeukseen", jonka nimisen julkaisun hän oli laatinut jo kymmenkunta vuotta aikaisemmin, mutta yhteydet kansakoulujemme isään olivat opetussuunnitelmakomitean mietinnön jälkeen osoittautuneet entistäkin selvemmiksi kirjoittajab todistelun mukaan. Alakouluissa tulee korostaa komitean mielestä aikaisempaa enemmän havainnollisuutta, ympäristökeskeisyyttä ja toiminnallisuutta (2 ym). Salokin kysyy eräässä saman vuoden artikkelissaan "Eikö Uno Cygnaeus ymmärtänyt alakansakoulun merkitystä?" (256), mutta toteaa hänen hyvinkin ymmärtäneen. Tarkastaja A.V.Laitakari otsikoi erään artikkelinsa "Kansakoulujen työtä seuraamassa Saksenissa" (263) ja toisen "Onko askartelu alakansakoulussa tarpeeton?" (289). Kaikki nämä kirjoitukset tukevat lehden omaksumaa opetussuunnitelmakomitean linjaa.

Aukusti Salo alkoi julkaista 1920-luvulla alakansakoulun opetus-

oppeja, jotka myös myötäilivät komitean ehdotuksia. Sarjassa ilmestyivät Yleiset opetusopilliset suuntaviivat v. 1926, Ympäristöopetus v. 1928, jonka uudistetun painoksen nimi muuttui myöhemmin Kotiseutuopetuksesi, ja Puhumisen ja lukemisen opetus v. 1929. Näiden teosten ilmestyminen lienee ollutkin merkittäväntä alakansakoulurintamalla, ja kun opetusoppien tekijä oli myös Alakansakoulun päätoimittaja, teosten ja lehden ajatukset olivat yhdensuuntaisia. Maamme markkinointialueen ollessa sangen pieni ei muiden alakoulupedagogien kannattanut ruveta julkaisemaan opetusoppeja. Salo oli muutenkin eräs energisimpiä pedagogisia kirjoittajia ja mm. Alakansakoululehden päätoimittajan asema auttoi häntä kohoamaan johtavaksi alkuopetuspedagogiksi maassamme varsinkin, kun Kaarlo Oksalalle oli kertynyt muita tehtäviä.

Kun Alakansakoulu ilmestyi kaksi kertaa viikossa ja jokaisessa numerossa oli kymmenkunta kirjoitusta, sopi joukkoon myös monenlaisia opetussuunnitelmallisia esityksiä. Keskeiseksi alkuvuosina jäi kuitenkin opetussuunnitelmakomitean ehdotusten soveltaminen ja levittäminen, jonka todistaa erikoisen hyvin Santalan lehteen painettu esitelmä Turun kansakoulukokouksesta (1929/193). Siinä hän selvästi toteaa alakansakouluseminaarien ja sitä tietä alakansakoulunopettajien nojanneen opetussuunnitelmakomitean suuntaviivoihin ja korostaneen ympäristöopin keskeisyyttä ja tämän levinneen ympäri Suomen alakoulujen. Kritiikkiä oli tullut joskus yläkansakouluväeltä, joskus kotien taholta, koska ei ymmärretty, että ympäristöoppi ja askartelu täyttävät "sekä Herbartin siveellisen luonteen että Jamesin learning by doing-periaatteiden vaatimukset."

3. KOKONAISOPETUSSUUNNITELMAN KEHITTELYKAUSI (1930-34)

Eräänlaiseksi uuden pohjasävelen alkusoitoksi osoittautui Alakansakoulun päätoimittajan vuoden 1929 lopulla lehdessään julkaisema artikkeli "Vastaako alkuopetuksenme suunta nykyisin pedagogisia vaatimuksia?" (291) Salo oli näet tehnyt tutkimus- ja opintomatkan Skandinaviaan ja Keski-Eurooppaan samana vuonna ja vertasi mainitussa artikkelissaan suomalaisen alakansakoulun opetussuunnitelmaa Saksan ja Itävallan vastaaviin suunnitelmiin. Vaikka Salo ei heti matkansa jälkeen nähnyt mainituissa opetussuunnitelmissa niiden kotiseutukeskeisyyden vuoksi juuri mitään

eroja, hän alkoi hiljalleen huomata niitä, ja tästä kehityksestä Alakansakoulu saa toisen viisivuotiskautensa pohjasävelen.

Päätöimittaja Salon pohdinnot jatkuvat v. 1930 mm. artikkelilla Mitä olisi tehtävä alkuopetuksemme kohottamiseksi?(10) ja kirjoituksella Ruotsin alakoulujen tuntijaosta sekä lukujärjestyksestä(28). Jälkimmäisessä hän mm. toteaa, että läntisessä naapurimaassa kotiseutuopetukselle on annettu suurempi tuntimäärä kuin Suomessa, joten meilläkin on varaa liikkua tähän suuntaan. Seuraavana vuonna Salokannel julkaisee sekä Alakansakoulussa(97) että Opettajainlehdessä saman artikkelin "Voitaisiinko alkuopetus meillä järjestää enemmän yleisopetuksen tapaan?" Tätä aikaisemmin hän oli käsitellyt Opettajainlehdessä Eestin, Preussin ja Itävallan alkuopetusoloja opintomatkinsa antamassa valossa. Virossa "üldõpetus" oli alkanut levitä voimakkaasti ja erikoisesti Johannes Käis kävi Suomessa esittelemässä maansa uusimpia pedagogisia virtauksia sekä esitelmin että artikkelein. Eestin koululaitos kuten Soinisen opetussuunnitelmakomiteakin olivat saaneet runsaasti vaikutteita saksalaiselta kielialueelta, Ok-sala erikoisesti Leipzigistä ja Käis sekä Saksasta että Itävaltasta. Vuoden lopulla Salo palasi uudestaan alakansakoulun opetussuunnitelmakysymykseen lehdessään (286), tällä kertaa erikoisesti wieniläiseen vaikutus-vastavaikutus-periaatteeseen. Hänen opintomatkinsa antamat ajatukset olivat alkaneet hiljalleen kehittyä kohti suomalaista sovellutusta, jossa kehittelyssä häntä auttoi keskustelu opetussuunnitelman periaatteista Alakoulu-lehden palstoilla.

Myöhemmin ilmestyneen kokonaisopetussuunnitelmansa perusteluissa Salo todistaa ensimmäisten ajatustensa tarkoittaneen lähinnä wieniläisen alkuopetussuunnitelman sovellutusta Hämeenlinnan seminaarin harjoituskoulussa. Ilmeisesti hänen työtoverinsa innostuivat yhä kokonaisvaltaisempaan opetussuunnitelmaan ja näin yhteistyönä alkoi Hämeenlinnassa hahmottua aikaisempaa integroidumpi alakansakoulun opetussuunnitelma. Luonnollisesti Salo kävi suoria keskusteluja myös modernia alakoulupedagogiikkaa harastavien muiden vaikuttajien kera. Jossakin määrin näiden keskustelujen tuloksia on nähtävissä Alakansakoulun seuraavien vuosikertojen palstoilla ja muissa pedagogisissa julkaisuissa sekä jonkin verran myös eräiden piiritarkastajien järjestämien ko-

kousten pöytäkirjoissa. Rohkeutta Salolle antoivat opetussuunnitelma- ja opetuskomitean puolustelut pidemmällekin yleisopetuskaudelle kuin maaseudun yhdistetyissä luokissa oli aluksi katsottu mahdolliseksi.

Kirjoittaessaan alakansakoulun lukujärjestyksestä (17) v. 1932 Salo alkaa käyttää didaktista termiä vuorovaikutus, jolla hän korvaa opetussuunnitelma- ja opetuskomitean vaikutus- ja vastavaikutus -termin. Samaan aikaan hän jättää useiden oppiaineiden yksityiskohtaiset opetussuunnitelmat eräiden alaistensa kehitettäväksi vuorovaikutusperiaatetta noudattaen. Niinpä em. Siiri Lameri esittelee Alakansakoulussa useana vuonna käsityön ja askartelun opetussuunnitelmia ja Martta Vuorenkoski voimistelun vastaavia sovellutuksia. He laativat vastaavat osat myös Salon kokonaisopetussuunnitelmaan. Beritta Vällä puolestaan auttoi Saloa kotiseutuopetuksen aiheiden keksimisessä ja muovaamisessa suomalaiseen kokonaisopetukseen sopiviksi. Harjoituskoulun opettaja Sofia Ruotsalainen laati mm. 1932 neljä artikkelia alakansakoulun uskonnon opetuksesta (194 ym). Hän puolestaan auttoi Saloa kokonaisopetussuunnitelman uskonnon opetusohjelmia laadittaessa, vaikka Salo jättikin uskonnon muun kotiseutukeskeisen suunnitelman ulkopuolelle.

Myöskin ruotsinkielisen alakansakouluseminaarin johtaja Verner Laxström osallistui Alakansakoulun opetussuunnitelma- ja opetuskomitean kokoukseen. Mm. 1933 (17 ym) hän kirjoitti alakansakouluseminaarista ja uusista pedagogisista virtauksista kolme artikkelia, joissa hän Skandinaviaan viitaten puolsi uuden koulun ajatusten tuomista entistä enemmän maahan. Tyypillinen lehden artikkeli oli myös Aune Tuomiston kirjoitus leikin, voimistelun ja urheilun merkityksestä alakansakoulussa sekä niiden rinnastuksesta ympäristöopetukseen (161). Näin Salon hengenheimolaiset yhdessä hänen kanssaan ohjasivat Alakansakoulun pedagogista keskustelua kohti kotiseutukeskeisesti eheytynyttä uutta opetussuunnitelmaa. Salo itse hyökkäsi vuoden 1933 lopulla suoraan opetussuunnitelma- ja opetuskomitean ehdotuksia vastaan artikkelillaan "Ympäristöopetusta uudistettava" (228). Tässä kirjoituksessa Salo kehottaa alakansakoulunopettajia esittämään vapaasti mielipiteensä asiasta. Vähän myöhemmin Helmi Turunen vastaa artikkelillaan "Miten opettajan ympäristöopetusta", jossa hän samalla kiittää Salon opetus-

oppeja ja korostaa lapsentajuista opetusta(259). Myöskin nimi-merkki S.S. käsitteli Alakansakoulussa ympäristöopetuksen uudistamista, jonka pohjana tulisi olla tietyt kurssit tai hyväksi todettu valmistekirja(281). Samaan kuuroon yhtyivät nimimerkki L-i artikkelillaan "Ympäristö- vaiko kotiseutuopetus?"(294) ja Saimi Lahtelin kirjoituksellaan, joka käsitteli ympäristöopetuksen uudistamista ilman oppikirjaa. Omana ajatuksenaan Lahtelin korosti liian tuttuun viikkoteemojen välttämistä vastoin Salon ajatuksia(295).

Käsittelyn kohteena olevan kauden viimeisenä vuotena Alakansakoulussa alkoi päätoimittajan johdolla kokonaisopetussuunnitelman periaatteiden voimallinen esittely. Aluksi Bertta Vällä avasi keskustelun seitsemän artikkelin sarjalla "Alakansakoulun kotiseutuopin opetussuunnitelma"(3 ym). Salon omien pääkirjoitusten ja artikkelien otsikot kuvaavat kampanjan eri puolia. Kokonaisopetuksen toteuttaminen(17), Havainto-oppi - ympäristö-oppi - kotiseutuoppi(33), Korrelaation periaate alakansakoulun opetuksessa(49), Keskityksen periaate(233) ja Koululaitos on elävä organismi(249); kaikki nämä kirjoitukset puolustivat tekeillä ollutta uutta opetussuunnitelmaa ja edustivat samalla Alakansakoululehden toisen kauden pohjasäveltä. Salo julkaisi v. 1934 myös kansakoulukokouksessa pitämänsä esitelmän, jonka otsikoksi hän oli merkinnyt "Alakansakoulun opetussuunnitelman rakenne ja sen suhde yläkansakoulun opetussuunnitelmaan"(162). Keskustelun siirtyessä koskettamaan myös yläkansakoulua syntyi väittelyä laajemmissa piireissä ja vastustajiakin löytyi enemmän kuin nuoressa alakansakoulun opettajistossa.

Kokonaisopetussuunnitelma-teenassa Alakansakoulu yhdessä päätoimittajansa ja avustajiensa kanssa muodostivat luonnollisesti keskeisimmän keskustelijajoukon. Kouluhallitukseen ei ollut asiassa kriittinen varsinkaan, kun Salo uudessa suunnitelmassaan noudatti säädettyä viikkotuntijakoa ja muita viranomaisten antamia ohjeita. Mutta myös Alakansakoulu-lehden ulkopuolella käsiteltiin kokonaisopetusaihetta. Mm. kansakouluntarkastajat K.K.Mäkinen, Frans Nurmi ja Akseli Salokannel esittelivät Nurmen antaman haastattelun mukaan usein "Gesamtunterrichtiä". He esittelivät sitä myös Uudistuva kasvatus ja opetus -lehden palstoilla. Esimerkiksi v. 1934 Nurmi kirjoitti mainittuun leh-

teen artikkelin "Eräitä piirteitä yhtenäisopetuksesta"(15) ja Mäkinen useitakin kirjoituksia, joista eräs oli otsikoitu "Opetus-aines luonnollisena opetussuunnitelmaan"(93). Opettajainlehdessä Helsingin ensimmäinen kansakouluntarkastaja Aarne Huuskonen esitteli Eestin uuden koulun virtauksia myönteisesti(749), ja Koulutyö-lehdessä Antti Raitamaa uudisti aikaisempia ajatuksiaan artikkelillaan "Kokemukseni keskitsevästä eli kokonaisopetuksesta"(1935/16).

Voimme näin todeta, että keskustelua voimakkaasta opetuksen eheyttämisestä käytiin maassamme 1930-luvun alussa monilla tahoilla. Edellisessä kappaleessa mainitut artikkelit koskivat kokonaisopetuksen, tai, kuten sitä aikaisemmin nimitettiin, yleisopetuksen, yhtenäisopetuksen taikka keskitsevän opetuksen soveltamista myös yläkansakouluun, mutta varsinaisen opetussuunnitelman puuttuessa keskustelut eivät yleensä johtaneet käytännön toimiin muutamia vähäisempiä kokeiluja lukuun ottamatta. Tässä vaiheessa muissa alakansakouluseminaareissa oltiin odottavalla kannalla, jos kohta seminaarien johtajat keskustelivat Salon ja Hämeenlinnan seminaarin aktiivisimpien edustajien kanssa. Alakansakoulu-lehden aktiivisen panoksen myötä useimmat alakansakoulujen opettajat seurasivat opetussuunnitelmakeskustelua ja valmistautuivat yleensä myönteisesti vastaanottamaan mainostetun uuden kokonaisopetussuunnitelman. Vanhat yläkansakoulupedagogit olivat jäykempiä muuttamaan vakiintuneita opetussuunnitelmiaan ja didaktisia periaatteitaan, joten integroidumman ja kotiseutupainotteisemman opetussuunnitelman laatiminen jäi tulevaisuuteen, vaikka muutosten kannattajia oli runsaasti mm. tarkastajien keskuudessa. Keskustelu myös yläkoulun kokonaisvaltaisemmasta opetussuunnitelmasta oli kuitenkin vilkastunut Alakansakoulussa käydyn keskustelun ansiosta.

4. KOKONAISETUUNNITELMAN VAKIINNUTTAMISKAUSI (1935-39)

Aukusti Salon "Alakansakoulun opetussuunnitelma kokonaisopetusperiaatteen mukaan" ilmestyi keväällä 1935 ja levisi nopeasti alakansakouluihin ympäri maan. Alakansakoulu-lehti otti uudeksi pohjasävelekseen tämän suunnitelman periaatteiden esittelyn ja suunnitelmaan liittyvien oppikirjojen esittelyä, jos kohta leh-

ti esitteli jatkuvasti muitakin virtauksia ja niihin liittyvää oppimateriaalia. Varsinaiset oppikirjojen mainokset, joita lehdessä oli runsaasti, olivat sisällöltään hyvinkin kirjavia; mutta lukijat kyllä ymmärsivät, mikä oli lehden linja ja mitkä olivat maksettuja mainoksia.

Hämeenlinnan seminaarin harjoituskoulun opettajan, lehtori Bertta Vällän kotiseutuopin opetussuunnitelmasarja jatkui Alakansakoulussa v. 1935 kolmella osalla. Hän toimi Salon kanssa kiinteässä yhteistyössä seminaarin harjoituskoulun opetussuunnitelmia laadittaessa ja Salon kokonaisopetussuunnitelman "elämänpiirejä" muotoiltaessa. "Vasta sillä tavoin järjestetty opetussuunnitelma johtaa sosiaaliseen kasvatukseen. Silloinhan vasta on kysymyksessä elämä elonkokonaisuuksina" kirjoittaa Salo suunnitelmansa perusteluissa (3. painos/18) ja jatkaa perusteluitaan mm. seuraavaan tapaan: "Tarkastaessamme alakansakoulun opetussuunnitelmaa sosiaalisen kasvatuksen kannalta, joudumme siihen, että 1) opetusaineksen tulee olla kotiseudullista, 2) opetusaineiden kesken on saatava aikaan ykseys ja 3) lapsia on johdettava omatoimisuuteen." Näitä kokonaisopetuksen keskeisiä periaatteita ja muita niihin liittyviä asioita ryhtyi Alakansakoulu entistä johdonmukaisemmin esittelemään seuraavina vuosina.

Opetuksen integroinnin periaate ei Suomessa ollut aivan uusi. Käsitellessään seminaarikokouksessa 1903 aihettaan "Rinnastuksesta seminaariopetuksessa (KL 1903/366) Mikael Soininen sanoi antavansa opetuksen "konsentratsioonille, keskitykselle" uuden nimityksen "rinnastuksen aate." Esitelmässään hän totesi tämän periaatteen olleen käsiteltävänä samassa kokouksessa ainakin kahden muun alustuksen yhteydessä, joiden teemat oli nimetty seuraavasti: "Miten seminaareissa ja niiden mallikouluissa voitaisiin saada aikaan keskitystä historian opetuksessa?" ja "Missä määrin piirustuksen ja käsitöiden sekä muiden oppiaineiden opetuksen välillä on otettava huomioon yhtymäkkeitä?" Myöhemmin rinnastus-termi kaventui tarkoittamaan opetuksen horisontaalisen integraation lievintä muotoa eli tietyn asian käsitteilyä samaan aikaan kahden tai useamman oppiaineen opetuksen yhteydessä. Keskitetty opetus on jäänyt merkitsemään toista horisontaalisen integroinnin muotoa, nimittäin aineryhmien muodostamista. Sen sijaan opetussuunnitelmakomitean käyttämä yleis-

opetus tarkoittaa periaatteessa samaa kuin Salon käyttöön otta-
 ma kokonaisopetus-käsite eli äärimmilleen vietyä opetuksen
 eheyttämistä. Salon kokonaisopetussuunnitelma ei kuitenkaan ol-
 lut täydellistä kokonaisopetusta, olihan siinä yksi oppiaine,
 uskonto, ulkopuolella muun kotiseutukeskeisen opetuksen. Muu-
 tenkin Salo noudattaessaan voimassa olevia säännöksiä joutui
 säilyttämään kaikki oppiaineet lukujärjestyksissään, vieläpä
 tietyt viikkotuntimäärätkin. Mutta tästä huolimatta hän pyrki
 suunnitelmallaan horisontaaliseen kokonaisopetukseen ja jossain
 määrin vertikaaliseenkin.

Kokonaisopetuksen periaatetta Alakansakoulu julisti monin ta-
 voin. Mm. 1935 nimimerkki A.M. otsikoi kirjoituksensa "Kokonais-
 opetus alakansakoulussa"(7 ym), nimimerkki L-i "Opetuksen kes-
 kitys"(86) ja nimimerkki Vain "Yleisopetus-kokonaisopetus"(119).
 Kuten Aukusti Salo oli suunnitelmansa perusteluissa viitannut
 kymmeneen uuden koulun edustajiin, todistelivat myös monet
 muut kirjoittajat kokonaisopetuksen yhteyksiä moderneiksi kat-
 sottuihin ulkomaisiin pedagogeihin. Esimerkiksi kansakoulun-
 tarkastaja A.Saarensivu esitteli Alakansakoulussa uuden koulun
 periaatteita(243) ja lehden toimitus Decroly'tä(179). Saarensi-
 vun esitelmä oli pidetty alakansakoulunopettajien jatkokursseil-
 la Helsingissä kesäkuun alussa 1935, jossa kokouksessa Salokin
 esitteli uutta opetussuunnitelmaansa lukuisille alakansakoulun
 opettajille.

Monet kirjoitukset eri oppiaineiden opetuksesta Alakansakoulun
 palstoilla puhalsivat samaan hiileen: miten integroida muut op-
 piaineet kokonaisopetuksen viikkoaiheisiin luonnollisella ja
 kasvattavalla tavalla. "Alakansakoulun muotoperäiset piirus-
 tukset leikelmiseen" oli Anja Puutulan kirjoitussarja vuoden
 1935 vuosikerrassa(5 ym) ja "Muotoperäinen piirustuksen opetus
 alakansakoulussa" Siiri Lamerin lisä aikaisempiin artikkelei-
 hinsa seuraavana vuonna(281). Aili Sihvonen puolestaan käsit-
 teli laulua ja leikkiä ja Esteri Holkko vuonna 1938 omatoimis-
 ta laskennonopetusta(245). Talvisodan aattona Siiri Lameri laa-
 ti useita artikkeleita Alakansakoulu-lehteen askartelusta, esi-
 merkiksi v. 1939 paperin leikkelystä kokonaisopetuksen osana(35 ym).
 Helka Valakannas pohti leikin ja voimistelun korreloimista ko-
 tiseutuoppiin(52), Eila Kasper kotieläinten asemaa kotiseutu-
 opetuksessa(275), ja Irja Hukkanen käsitteli kokonaisopetukseen

kuuluvaa voimistelua(282). Täten voidaan todeta sodan edellisen viisivuotiskauden keskeisenä teemanä Alakansakoulussa olleen kokonaisopetussuunnitelman vakiinnuttamisen.

Kun Salo ystävineen alkoi vaatia kokonaisopetuksen ulottamista yläkansakoulun puolelle, alkoi esiintyä vastustusta. Samaan aikaan 1930-luvun jälkipuoliskolla puuhattiin jatkokoulun levittämistä maaseudulle ja eräät tämän puolesta puhujat moittivat alakansakoulua hyödyttömäksi ajankuluttajaksi. Tällöin alakansakoulun ystävät joutuivat ajoittain puolustuskannalle. Onneksi uuden alakansakoulun ystäviä löytyi kouluhallituksesta asti. Kouluneuvos A.J.Tarjanne asettui puolustamaan kokonaisopetusta ja alakansakoulun olemassaolevaa ajankäyttöä eri oppiaineisiin (Ak 1936/163), samoin kansakouluntarkastaja Arvi Sipola useilla artikkeleillaan ja esitelmillään yläkansakoulunopettajien parissa. Pari vuotta myöhemmin v. 1938 Salokannel artikkelissaan "Alakansakoulumme työn tarkkailua"(179) toteaa, että arvostelu on kovasti vähentynyt ja väittää alakoulunopettajien olevan yleensä opettajista valveutuneimpia ja saavuttaneen työllään kotien suosion.

Kustannusliikkeiden mainokset väittivät eräiden muidenkin kuin Salon oppikirjojen edustavan kokonaisopetusta. Salo näki v. 1938 niiden edustavan sitä vain kansilehdillään. Seuraavana vuonna hän sai aiheen korjata "Harhakäsityksiä kokonaisopetuksesta(134)". Näin mm. Alakansakoulun vuosien kirjoittelun johdosta Salon kokonaisopetussuunnitelma levisi lähes kaikkiin maamme alakansakouluihin ja lukuisiin yläkansakouluihin, joissa toimi alimpia kansakoulun luokkia. Salon luku- ja laskukirjojen ansiosta, jotka hän uusi kokonaisopetussuunnitelmaansa liittyviksi, kokonaisopetus erityyppisissä alakansakouluissa onnistui suhteellisen hyvin silloinkin, kun opettaja oli saanut yläkansakoulunopettajavalmistuksen. Lisäksi maassamme järjestettiin jatkuvasti alakansakoulunopettajien lomakursseja, joilla Salon opetusoppien valossa käsiteltiin kokonaisopetuksen soveltamista erilaisissa ympäristöissä. Varsinainen kotiseutuopetus suoritettiin sekä opetussuunnitelmakomitean että Salon suosituksen mukaan ilman oppikirjaa.

5. SOTA-AIKA JA OPETUSSUUNNITELMAKESKUSTELU (1940-45)

Viimeiset vuotensa Alakansakoulu joutui elämään sodan varjossa. Kuten monet muut julkaisut tämäkin lehti joutui kärsimään avustajakunnan supistumisesta ja taloudellisista vaikeuksista. Näin lehti joutui yhdistelemään ja ohentamaan numeroitaan, jotka eivät enää, kuten aikaisemmin, ilmestyneet joka toinen viikko tilaajille. Sota-ajan pedagogista keskustelua leimasivat sellaiset periaatteet, joilla vahvistettiin kansan henkistä ja ruumiillista kuntoa kestävänsä sota-ajan rasituksia. Niinpä Alakansakoulunkin palstoilla esiintyi usein keskusteluja eettisestä kasvatuksesta, isänmaallisuudesta ja liikunnan edistämisestä. Kokonaisopetuksen kotiseutukeskeisyys ja toiminnallisuus esim. retkien muodossa sopivat sangen hyvin myös sota-ajan henkeen.

Alakansakoulun vuosikerran 1940 Salo aloitti pääkirjoituksella "Kulttuurimme vaikein koetus", jossa hän käsitteli isänmaallisuutta kulttuurimme ja koulukasvatuksen osana(4). Martta Sepänen nuotoili sanottavansa rubriikiksi: "Eetillisestä kasvatuksesta alakansakoulussa"(12). Sitten seurasivat Anni Ylöstalon (59) ja Fanny Linnahalmeen artikkelit alakoulun uskonnon opetuksesta(112) sekä A.M:n kirjoitus "Maanpuolustusopetuksesta"(211). Vuosikerrassa oli toki runsaasti samantapaisia kokonaisopetukseen liittyviä opetussuunnitelmallisia artikkeleita kuin edellisinä rauhan vuosinakin, mutta uutta olivat sota-ajan mukanaan tuomat painotukset. Lehdessä jouduttiin käsittelemään myös sodasta johtuvia hallinnollisia kysymyksiä, kuten esimerkiksi Salokanteleen artikkeli luovutettujen alueiden opettajien sijoittamisesta muihin maamme kouluihin(38).

Välirauha rauhoitti jossain määrin sodanomaista keskustelua myös Alakansakoulu-lehdessä, mutta uuden sodan uhkapilvet leijuivat samaan aikaan Suomen taivaan yllä. Vuonna 1941 Pia Mäkinen palasi havainnollisuuden toteuttamiseen alakansakouluissa(7) ja Ilmi-Rauha Mäkinen Montessorin menetelmiin laskennon opetuksessa(22), jota teemaa oli monena vuotena aikaisemmin käsitelty maamme pedagogisessa lehdistössä. Salo, joka oli v. 1939 väitellyt filosofian tohtoriksi, ryhtyi jälleen käsittelemään koko kansakoulun opetussuunnitelman uudistamista(83 ja 267), ja

Salokannel jatkoi vanhaa mieliteemaansa kansakoulun opetussuunnitelman uudistamisesta Cygnaeuksen ajatuksia seuraten(123). Kansallisen hengen korostamisen mukaisesti nimimerkki M.J.H. kuvaili Kalevalan opettamista alakansakoulussa, joka liittyikin sangen luontevasti kotiseutukeskeisyyteen(192). Muita sota-ajan korostuksia kuvaavat mm. seuraavat saman vuoden kirjoitukset: "Kurinpidoista alakansakoulussa"(303), "Säästäväisyyden opetus"(332) ja "Hiihdon opetuksesta alakansakoulussa"(380).

Jatkosodan aikana opetussuunnitelmallinen keskustelu oli edelleen vähäistä Alakansakoulu-lehden palstoilla, jos kohta entisenlaiset painotukset jatkuivat. Retket kotiseudun luontoon sävyttivät vuoden 1942 vuosikertaa. Artikkeleiden otsikkoina esiintyivät mm: Pelto ja Suo kotiseutuopetuksessa(115 ja 153), Kotiseudun kasvit ja Retket alakansakoulussa(211 ja 232). Kansallishengen kasvattamisesta(179) ja uskonnollisista tavoitteista esiintyi edelleen kirjoituksia(186), mutta mainittavaa uutta ei alakansakoulun opetussuunnitelmakeskustelun alueella jatkosodan vuosina esiintynyt. Edellisen vuoden teemat toistuivat muodossa tai toisessa Alakansakoulun vuoden 1943 artikkelikokoelmassa. Retkiä luontoon edustivat kirjoitukset kotieläinistä(40), pikkulinnuista(15) ja metsäeläinistä kotiseutuopetuksessa(147). Kansallishengen kasvattamista(51), ruumiillisen kunnan kohen- tamista(89) ja järjestystä(73) korostettiin aikaisempaan tapaan. Muotiin tulivat myös tapakasvatuksen painottaminen(329) ja vapaaehtoisen naisten työpalvelun mainostaminen miesten ollessa rintamilla(357).

Sodan loppuvuodet toivat Alakansakoulu-lehteen kahdenlaista uut- ta sisältöä. Toisaalta Salo loi lehteen kokeellisen kasvatus- tieteen leimaa suorittaessaan suomalaisten lasten fyysisten ja henkisten kykyjen mittauksia, esitellessään menetelmiään ja pyytäessään tietoja myös lehden lukijoilta sekä vaatiessaan kas- vatustieteen laitoksen perustamista. Toisaalta lehden avusta- jien katseet alkoivat kääntyä Skandinaviaan. Esimerkiksi Ala- kansakoulun vuosikerrassa 1944 esiintyi ainakin neljä artikke- lia Ruotsin kouluoloista, yksi Norjasta ja yksi Englannista. Saksan menettäessä asemiaan sodassa alettiin meillä etsiä ope- tussuunnitelmallisia malleja lännestä.

Sodan jälkeen suomalainen koulupolitiikka alkoi melko ripeästi muuttua. Eräs ensimmäisiä uudistuksia oli alakansakouluseminaarien muuttaminen yläkansakoulunopettajia valmistaviksi laitoksiksi, josta kouluneuvos Saarialho kertoi Alakansakoulussa v. 1945(3). Kaksi muutakin artikkelia kuvasi alakansakoulukomitean uudistusehdotuksia (147 ja 197), joiden ehdotusten mukaan alakansakouluseminaarit siirtyivät historiaan ja alakansakoulun opettajien valmistus loppui. Lisäksi entisistä alakansakoulun opettajista ruvettiin tekemään lisäkursseilla yläkoulunopettajia. Tällainen kehitys oli alakansakoulun ystäville surullista todettavaa ja alakansakoulupedagogiikalle lamauttavaa, sillä yläkansakoulun opettajien valmistus keskitettiin pääosin yläkansakouluikäisten pedagogiikkaan. Kun Aukusti Salon tieteelliset harrastukset veivät yhä enemmän aikaa, pyysi hän vapautusta Alakansakoulun päätoimittajan tehtävästä. Kaikkien näiden tapahtumien seurauksena myös kustantaja katsoi aiheelliseksi lopettaa Alakansakoulu-lehden ilmestymisen vuoden 1945 lopussa. Merkittävä omaleimainen kausi Suomen koululaitoksen historiassa oli päättynyt, mutta se ei päättynyt jättämättä pysyviä jälkiä jatkuvaan opetussuunnitelmakeskusteluun ja opetussuunnitelmien kehittämiseen maassamme.

6. PÄATELMIÄ ALAKANSAKOULU-LEHDEN OPETUSSUUNNITELMAKESKUSTELUSTA

Edellä olevasta tarkastelusta on jo ilmennyt pääosin, miltä tahoilta Alakansakoulu-lehti sai vaikutteita opetussuunnitelmalliseen keskusteluunsa ja miten lehti vaikutti suomalaisen alakansakoulu- ja yläkansakoulupedagogiikkaan. Tarkastelun päätteeksi on aiheellista koota vaikutussuhteet lyhyeksi yhteenvedoksi ottaen huomioon myös seuraavien vuosikymmenten kehitys nimenomaan lehden mainostaman keskeisen eheyttämisen aatteen osalta.

Ensimmäisenä viisivuotiskautenaan Alakansakoulu nojasi avoimesti vuosien 1912-24 opetussuunnitelmakomitean periaatteisiin ja ehdotuksiin. Komitean alakansakoulua koskevan osan kirjoittaja Kaarle Oksala oli puolestaan saanut vaikutteita Leipzigistä ja muuta saksalaisesta alakoulupedagogiikasta. Komitea rohkei suositella yleisopetusta vain muutaman viikon mittaiseksi nimenomaan maaseudulla, koska katsottiin näin vapaamuotoisen ope-

tuksen häiritsevän yhdysluokissa tois- ja kolmasluokkalaisten opiskelua. Alakansakoulun opetussuunnitelmakeskusteluun tuli monien kirjoittajien toimesta vaikutteita myös useista uuden koulun suunnista. Tiiviiden kulttuuriyhteyksien vuoksi eestiläiset virtaukset saivat runsaasti sijaa suomalaisessa pedagogisessa lehdistössä, myös Alakansakoulussa. Eestiläistä üldope-tusta esiteltiin lehdessä useaan kertaan.

Uuden pohjasävelen antoi Alakansakoulussa käydylle opetussuunnitelmakeskustelulle Salon Itävallan matkasta alkanut kehitys. Vuosina 1930-34 hän yhdessä Hämeenlinnan alakansakouluseminaarin opettajien kanssa kehitti Suomen olosuhteisiin soveltuvan kokonaisopetussuunnitelman kahdelle alimmalle kansakoulun luokalle. Tämä kehitys ilmenee Alakansakoulun opetussuunnitelma-keskustelussa. Salo kypsyi vähitellen ajatukseen julkaista koko Suomen alakoulua varten kotiseutuopetukseen integroidun opetussuunnitelman. Häntä tukivat lehden palstoilla monet uutta koulua suosivat pedagogit, ja suunnitelman eri osia kehittivät useat hänen opettajatoverinsa Hämeenlinnan alakansakouluseminaarin harjoituskoulussa. Nämä työtoverit esittelivät kokeilemään eri oppiaineiden viikkosuunnitelmia, jotka saivat teenansa kaikkia muita aineita (paitsi uskontoa) yhdistävästä kotiseutuopin aiheistosta.

Kokonaisopetussuunnitelmansa perusteluissa Salo ilmoittaa saaneensa siihen vaikutteita sangen monelta suunnalta, jos kohta sen rakenne ja suurelta osin sisältökin muistuttavat eniten Wieniläistä, 1920-luvun lopulla käytössä ollutta kokonaisopetussuunnitelmaa. Alakansakoululehti esitteli vuosina 1935-39 Salon uutta suunnitelmaa kansainvälisesti hyväksyttynä uutuu-tena, johon sisältyi muun ohella uuden koulun learning by doing -periaate ja vanha hebartilainen siveellisyys tavoite. Kokonaisopetussuunnitelman periaatteita ja sisältöä selvitellessään lehti esitteli myös suunnitelmaan liittyviä Salon opetusoppeja ja oppikirjoja. Tämä antoi leiman vuosille 1935-39.

Sota-aika toi opetussuunnitelmakeskusteluun omat painotuksensa. Myös Alakansakoulu korosti vuosina 1940-45 eettisen kasvatuksen, isänmaallisuuden, maanpuolustuksen, kansallisen hengen ja ruumiillisen kasvatuksen merkitystä. Nämä sopivatkin luontevasti

kotiseutukeskeisyyttä ja toiminnallisuutta korostavan kokonaisopetuksen periaatteiksi. Alakansakoulu-lehden esittelemät periaatteet ja muut suositukset levisivät nopeasti maamme alakansakouluihin sen vuoksi, että lehti oli aikanaan tämän kouluasteen ainoa erikoislehti ja se meni useimpiin kouluihin. Alakansakouluseminaarit, jotka silloin olivat nuoria ja joiden opettajakunta oli vireää, katsoivat Alakansakoulun myös omaksi äänenkannattajakseen ja osallistuivat lehden pedagogiseen keskusteluun ahkerasti. Hämeenlinnan seminaarin opettajisto muodosti tärkeän osan lehden avustajista. Myös joukko alakoulupedagogiikasta ja uusista aatteista kiinnostuneita kansakouluntarkastajia ja muita kouluviranomaisia osallistui tiiviisti opetussuunnitelmien kehittämiskeskusteluihin Alakansakoulun ja muiden pedagogisten julkaisujen palstoilla. Näin Alakansakoulu-lehden ympärille muodostui alakansakoulun opetussuunnitelmaa kehittävien pedagogien keskustelupiiri, jonka seurauksena uudet ajatukset levisivät nopeasti maamme seminaareihin ja kouluihin.

Sellaiset periaatteet kuin havainnollisuus, lapsentajuisuus, toiminnallisuus, yksilöllisyys ja myöhemmin sosiaalinen kasvatusta, korrelaatio ja kokonaisvaltaisuus sekä kotiseutukeskeisyys levisivät maamme alakansakoulunopettajien ja muiden alakansakoulun opetuksesta kiinnostuneiden pedagogien keskuuteen mm. Alakansakoulu-lehden avulla. Lehti puolestaan sai runsaasti feedbackia kentän kokeilijoilta. Lehden suorittaman mielipidemuokkauksen myötä Aukusti Salon kokonaisopetussuunnitelma otettiin välittömästi sen ilmestyttyä myönteisesti vastaan ja se levisi kolmena painoksena useimpiin maamme alakansakouluihin, samoin levisivät hänen oppikirjansa. Yhdessä muiden samansuuntaisten vaikuttajien kanssa Alakansakoululla oli huomattava vaikutus maamme alakansakoulujen opetussuunnitelmien kehittämiseen ja niiden toteuttamiseen.

Viimeisinä vuosinaan Alakansakoulu ryhtyi vaatimaan kokonaisopetuksen ottamista ulkomaisten mallien mukaisesti myös yläkansakouluun. Se vauhditti osaltaan uuden opetussuunnitelmakomitean perustamista heti sodan jälkeen ja aiheutti tässä komiteassa keskustelun opetuksen integraation lisäämisestä ylempilläkin kansakoulun luokilla, samoin muiden alakansakoulun pedagogisten periaatteiden huomioon ottamista yläkansakoulun opetuksessa. Kuitenkaan aika ei vielä seuraavina vuosina ollut kypsä voimakkaalle integroinnille yläkansakoulussa, ja opettajavalmistuksen muuttuessa alakansakouluissakin unohtui uusien

opettajien myötä Alakansakoulu-lehden suorittama pedagoginen kylvötyö. Vasta vuoden 1970 peruskoulun opetussuunnitelmakomitea alkoi uudestaan korostaa opetuksen integroinnin merkitystä koko peruskoulussa ja näin Alakansakoulun keskeisin sanoma -opetuksen eheyttäminen kotiseutukeskeisesti- on alkanut jälleen elää suomalaisessa pedagogisessa keskustelussa. Tuorein ilmaus siitä on kouluhallituksen 30.11.1982 tekemä ehdotus opetusministeriölle peruskoulun kehittämistä 1980-luvulla. Pääasi huomattavaa integroinnin korostamista ehdotuksen punaisena lankana on kunta- ja koulukohtaisen omaleimaisuuden edistäminen voimakkaan yhtenäistämisen kauden jälkeen. Näissä tuoreissa ehdotuksissa voidaan havaita selvästi niitä pedagogisia tuulahuksia, joita maamme opettajat ja koko kansa saivat nauttia Alakansakoulu-lehden välityksellä vuosia takaperin.

LÄHTEITÄ

P a i n e t u t l ä h t e e t

Lehdet

- Alakansakoulu(Ak), kaikki vuosikerrat 1925-45
- Alempi kansanopetus(AK) 1905-17
- Alkuopetus(Ao) 1918-24
- Kansakoulu ja alkuopetus(KAO) 1925
- Kansakoulun lehti(KL)
- Koulutyö(Kt)
- Opettajain lehti(OL)
- Työkoulu(Tk)
- Uudistuva kasvatus- ja opetustyö(UKO) 1925-39

Muut painetut lähteet

- Kauranne,, Jouko 1971. Kansakoulun opetukseen kohdistuneet integrointipyrkimykset vuosina 1912-1939. Helsinki. HYKL.(väitösk.)
- Kouluhallitus 1982(30.11.) Peruskoulun kehittämissuunnitelma 1980-luvulle. Kouluhallituksen ehdotus opetusministeriölle. Helsinki. Valtion painatuskeskus.
- Mietintö 1916. Kansakoulun opetussuunnitelmakomitea. Sen toiminta ja suuntaviivoja kansakouluopetuksen uudistukseksi.Helsinki.

- Mietintö 1925. Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma. Komiteamietintö: 14. Helsinki.
- Mietintö 1970. Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö I. Opetussuunnitelman perusteet. Komiteamietintö: A4. Helsinki.
- Salo, Aukusti 1926. Alakansakoulun opetusoppi I. Yleiset opetussuunnitelmaopilliset suuntaviivat. Helsinki.
- Salo, Aukusti 1928. Alakansakoulun opetusoppi II. Ympäristöopetus. Helsinki. (2p ilmestyi nimellä Kotiseutuopetus 1934)
- Salo, Aukusti 1929. Alakansakoulun opetusoppi IV. Puhumisen ja lukemisen opetus. Helsinki.
- Salo, Aukusti 1935a. Alakansakoulun opetussuunnitelma kokonaisopetusperiaatteen mukaan. Helsinki.
- Salo, Aukusti 1935b. Meidän lasten aapinen. Alakansakoulun kokonaisopetukseen liittyvä lukukirja. Helsinki.
- Salo, Aukusti 1935c. Meidän lasten elämää. Alakansakoulun kokonaisopetukseen liittyvä lukukirja. Helsinki.
- Salo, Aukusti 1935d. Alakansakoulun laskuoppi. Alakansakoulun kokonaisopetukseen liittyvä laskennon harjoituskirja. Helsinki.
- Salokannel, Akseli 1918. Uno Cygnaeus ja nykyaikainen kansanopetuksen uudistus. Helsinki.

P a i n a m a t t o m a t l ä h t e e t

- Kauranne, Jouko 1965. Aukusti Salon kokonaisopetussuunnitelman rakenne, sisältö ja kehitys. Lisensiaattitutkielma. HYKL.
- Nurmi, Frans, haastattelu Jouko Kauranteen hallussa Helsingissä.